

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЇ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

SPECIFICS OF LEGAL REGULATION OF REHABILITATION IN HEALTH CARE IN UKRAINE

Болдарь Г.С., Boldar G.E.

*Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна,
National University of Pharmacy, Kharkiv, Ukraine*

Анотація. У статті наведено результати аналізу сучасних тенденцій у правовому регулюванні фізичної терапії та реабілітації. Розглянуто основні положення спеціального закону та інших важливих правових актів у цій сфері. Підкреслено той факт, що зміни до законодавства вносяться комплексно та з урахуванням соціальної обумовленості.

Ключові слова: правове регулювання, охорона здоров'я, реабілітація, фізична терапія, ерготерапія, фахівці з реабілітації.

Abstract. The article presents the results of the analysis of current trends in the legal regulation of physical therapy and rehabilitation. The main provisions of the special law and other important legal acts in this area are considered. The fact that amendments to the legislation are made in a comprehensive manner and with due regard for social relevance is underlined.

Key words: legal regulation, health care, rehabilitation, physical therapy, ergotherapy, rehabilitation specialists.

Вступ. Одним з найважливіших сучасних напрямів реформування державної політики у галузі охорони здоров'я є надання населенню якісної реабілітаційної допомоги. У зв'язку із цим особливої актуальності набувають питання якості правового регулювання суспільних відносин у цій сфері.

Мета дослідження. Здійснити аналіз особливості правового регулювання реабілітації у сфері охорони здоров'я в Україні на сучасному етапі, висвітити основні тенденції розвитку законодавства та напрями подальшого вдосконалення.

Матеріали та методи. Матеріалами стали нормативно-правові акти (НПА) України, дисертації, монографії, наукові статті, а також інформація з офіційних сайтів державних органів та реабілітаційних закладів. Під час дослідження було використано методи: аналізу, синтезу, узагальнення,

формально-логічний, тлумачення правової норми.

Отримані результати. Загальні засади правового регулювання суспільних відносин у сфері реабілітації встановлені в Основах законодавства України про охорону здоров'я (Основи) [1]. Спеціальним НПА у цій сфері став Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», який набрав чинності 31.12.2020 р., а був введений в дію 30.06.2021 р. [2]. Цим НПА були визначені правові, організаційні та економічні засади проведення реабілітації особи з обмеженнями повсякденного функціонування.

В аналізованому НПА вперше було надано законодавче визначення найважливіших термінів для цієї галузі: абілітація, реабілітація, реабілітація у сфері охорони здоров'я, реабілітаційна допомога, обсяг реабілітаційної допомоги,

психологічна допомога в реабілітації, ерготерапія, фізична терапія, фахівці з реабілітації, індивідуальний реабілітаційний план, мультидисциплінарна реабілітаційна команда, телереабілітація, дитина з інвалідністю, особа з інвалідністю, особа з обмеженнями повсякденного функціонування, заняттєва активність, заняттєва участь та інші [2].

В цьому Законі закріплено права та обов'язки осіб, яким надається реабілітаційна допомога; розкрито принципи проведення реабілітації та складові її системи; визначено реабілітаційні заклади та посади фахівців з реабілітації; регламентовано надання реабілітаційної допомоги на різних рівнях медичної допомоги тощо.

З позитивного боку слід відмітити той факт, що в Законі України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» при визначенні поняття «стан здоров'я» було акцентовано увагу на соціальні складові цього показника, такі як вагітність, старіння, стрес.

Важливо акцентувати увагу на тому, що зміни законодавчої бази фізичної реабілітації відбуваються комплексно. Зокрема, одночасно з прийняттям спеціального закону необхідні доповнення були внесені і в загальний. Так до Основ були включені наступні терміни та їх визначення: життєдіяльність, обмеження життєдіяльності, стан здоров'я, реабілітація, реабілітаційна допомога, реабілітаційна послуга тощо. Крім того, поряд з вказівками на медичну допомогу, була включена і реабілітаційна допомога, а у розділ X були внесені необхідні доповнення щодо порядку її надання, а також професійних прав, обов'язків та обмежень для фахівців з реабілітації.

З метою досягнення термінологічної узгодженості та забезпечення єдності механізму правового регулювання всі наступні зміни до законодавства також носили комплексний характер. Так, Законом України від 15.12.2021 р. № 1962-ІХ певні зміни щодо допоміжних засоби реабілітації були внесені одночасно до Законів «Про реабілітацію у сфері охорони

здоров'я» та «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» [2, 3, 4].

Іншим прикладом може слугувати Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги» від 01.07.2022 р. № 2347-ІХ, яким до Основ, окрім іншого, були внесені доповнення щодо видів медичної допомоги (екстрена, первинна, спеціалізована, паліативна) та де вона може надаватися (за місцем знаходження, проживання (перебування) пацієнта; в амбулаторних умовах; в умовах денного стаціонару; у стаціонарних умовах). Цим же ж НПА відповідні уточнення були внесені також і до Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я». Зокрема, положення про те, що реабілітаційна допомога надається на первинному та спеціалізованому рівнях медичної допомоги. Координація руху пацієнтів з питань надання реабілітаційної допомоги між рівнями медичної допомоги здійснюється відповідно до індивідуального реабілітаційного плану. На спеціалізованому рівні медичної допомоги забезпечується надання реабілітаційної допомоги в гострому, післягострому та довготривалому реабілітаційних періодах у стаціонарних та амбулаторних умовах [5].

Важливо відмітити, що правове регулювання відносин корегується з актуальними соціально-економічними умовами та потребами щодо підвищення доступності медичної та реабілітаційної допомоги. Так, Законом України від 29.07.2022 р. № 2494-ІХ встановлено, що в період дії воєнного стану в Україні та протягом шести місяців після його припинення чи скасування: 1) до надання реабілітаційної допомоги із застосуванням телереабілітації можуть залучатися фахівці з реабілітації, які є іноземцями або особами без громадянства; 2) на первинному рівні медичної допомоги надання реабілітаційної допомоги низького обсягу в амбулаторних умовах також забезпечується фахівцями з реабілітації, залученими до надання такої допомоги як волонтери; 3) на

спеціалізованому рівні медичної допомоги надання реабілітаційної допомоги в гострому, післягострому та довготривалому реабілітаційних періодах у стаціонарних та амбулаторних умовах також забезпечується фахівцями з реабілітації, залученими до надання такої допомоги як волонтери у мультидисциплінарних реабілітаційних командах, які працюють у палатах гострої реабілітації закладів охорони здоров'я або у стаціонарних чи амбулаторних реабілітаційних закладах, відділеннях, підрозділах [6].

Висновки. Останнім часом правове регулювання фізичної терапії та реабілітації зазнало істотних змін. Прийняття спеціального закону, який регулює відносини у цій сфері, приведення змісту інших НПА у відповідність йому, закріплення правового статусу фахівців у галузі фізичної терапії та реабілітації є позитивним кроком у напрямі систематизації законодавства. Необхідні зміни та доповнення вносяться у взаємопов'язані НПА комплексно, обумовлюються соціально-економічною необхідністю (реалізація реформи та розбудова електронної системи охорони здоров'я, пандемія COVID-19, воєнний стан тощо).

Список літератури

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення 10.04.2023).

2. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : закон України від 03.12.2020 р. № 1053-IX. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (дата звернення 10.04.2023).

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління сферою охорони здоров'я та забезпечення медичного обслуговування населення: закон України від 15.12.2021 р. № 1962-IX. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1962-20#n126> (дата звернення 10.04.2023).

4. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : закон України від 06.10.2005 р. № 2961-IV. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення 10.04.2023).

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги: закон України від 01.07.2022 р. № 2347-IX. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2347-20#n175> (дата звернення 10.04.2023).

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення доступності медичної та реабілітаційної допомоги у період дії воєнного стану: закон України від 29.07.2022 р. № 2494-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-20#n48> (дата звернення 10.04.2023).

Information about the Authors/Відомості про авторів

1. **Болдарь Галина Євгенівна**, канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри соціальної фармації, Національний фармацевтичний університет Міністерства охорони здоров'я України, Харків, Україна.

Boldar Galyna Evgenivna, PhD (Law), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Social Pharmacy, National University of Pharmacy of the Ministry of Health of Ukraine, Kharkiv, Ukraine.

e-mail: galina_boldar@ukr.net

ORCID: 0000-0001-8497-4977